

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 91/2017-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. februára 2017 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť podniku Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik, Námestie SNP 8, Banská Bystrica, zastúpeného advokátkou JUDr. Evou Mihókovou, Advokátska kancelária, 1. mája 22, Zlaté Moravce, vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžr 175/2013 z 13. januára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik, o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. apríla 2015 doručená sťažnosť podniku Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik, Námestie SNP 8, Banská Bystrica (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 37 ods. 3 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 2 ods. 3 ústavy rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Sžr 175/2013 z 13. januára 2015 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Rímskokatolícka cirkev, Trnavská arcidiecéza (ďalej len „cirkev“), si u sťažovateľa uplatnila reštitučný nárok na vydanie a navrátenie vlastníctva k v sťažnosti označeným nehnuteľnostiam v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľ dohodu o vydaní nehnuteľnosti odmietol uzavrieť a predmetné nehnuteľnosti ani inak nevydal. Cirkev si preto uplatnila svoje právo súdnou cestou. Okresný súd Komárno (ďalej aj „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 8 C 66/2007 zo 4. februára 2009 sťažovateľa zaviazal vydať a navrátiť vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam v prospech cirkvi.

Správa katastra Komárno (v súčasnosti Okresný úrad Komárno) následne rozhodnutím sp. zn. V 1546/12 z 29. mája 2012 vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností v prospech cirkvi na podklade dohody o vydaní nehnuteľností povolila. Toto rozhodnutie napadol sťažovateľ žalobou. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 26 S 39/2012 z 2. mája 2013 rozhodnutie Okresného úradu Komárno zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Proti uvedenému rozsudku sa odvolal žalovaný (Okresný úrad Komárno). Najvyšší súd napadnutým rozsudkom zmenil rozsudok krajského súdu tak, že žalobu sťažovateľa zamietol.

Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že ním nepodpísaná dohoda o vydaní nehnuteľnosti predstavuje absolútne neplatný právny úkon, a teda nemohla byť právnym titulom povolenia vkladu vlastníckeho práva v prospech cirkvi.

Sťažovateľ ďalej tvrdí, že v konaní pred okresným súdom vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 66/2007, v ktorom sa cirkev domáhala vydania a navrátenia vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam, nebolo možné petit žaloby rozdeliť na časti. Žaloba bola cirkvou podaná ako vlastnícka žaloba, a nie ako žaloba na vyhlásenie vôle uzavrieť dohodu o vydaní nehnuteľností. Navyše, ak by mala byť rozsudkom okresného súdu nahradená vôľa sťažovateľa, vo výroku rozsudku by muselo byť nezameniteľným spôsobom vyjadrené, akého právneho úkonu sa vyhlásenie vôle týka. Rozsudok okresného súdu sp. zn. 8 C 66/2007 zo 4. februára 2009 však vo výroku na takéto nahradenie vôle vôbec neodkazoval, ale sťažovateľovi ukladal povinnosť vydať a navrátiť oprávnenej vlastníctvo k nehnuteľnostiam, ktoré sám nevlastnil. Najvyšší súd sa v napadnutom rozsudku s uvedenými úvahami dostatočným spôsobom nevysporiadal, v dôsledku čoho je jeho rozsudok nepresvedčivý, zjavne neodôvodnený a arbitrárny.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu boli porušené jeho v záhlaví uznesenia označené práva, napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa čl. 2 ods. 3 ústavy každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 37 ods. 3 listiny všetci účastníci sú si v konaní rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namieta, že najvyšší súd napadnutý rozsudok neodôvodnil, pretože sa dostatočným spôsobom nezaoberal všetkými jeho námietkami.

Predovšetkým uviedol, že dohoda o vydaní nehnuteľnosti je absolútne neplatná, že nemohla predstavovať právny titul na povolenie vkladu vlastníckeho práva v prospech cirkvi a že rozsudkom Okresného súdu Komárno sp. zn. 8 C 66/2007 zo 4. februára 2009 nemohla byť nahradená jeho vôľou podpísať dohodu o vydaní nehnuteľnosti.

V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyšší súd uviedol:

«... správa katastra postupovala správne, keď na základe návrhu cirkvi, z ktorého bolo jednoznačne zrejmé, čoho sa cirkev domáhala - a síce povolenia vkladu k tam špecifikovaným nehnuteľnostiam z titulu dohody o vydaní veci zo dňa 8.3.2011 podľa reštitučného zákona v spojení s právoplatným rozsudkom Okresného súdu Komárno č. k. 8C 66/07-439 zo dňa 4.2.2009 a rozsudkom Krajského súdu v Nitre č.k. 8Co/145/2009-574 návrh a jeho prílohy v zmysle § 31 katastrálneho zákona preskúmala a dospela k záveru, že dohoda o vydaní veci obsahovala všetky zákonom požadované náležitosti, pričom absentujúci prejav vôle a podpis žalobcu bol s poukazom na § 161 ods. 3 O. s. p. nahradený výrokom právoplatného rozsudku Okresného súdu Komárno, ktorý bol k návrhu pripojený.

K vyššie uvedenému odvolací súd poukazuje aj na skoršiu judikatúru Najvyššieho súdu SR (rozsudok sp. zn. 3SžoKS/16/2006), v zmysle ktorej rozsudok súdu vydaný v občianskoprávnom konaní ukladajúci odporcovi povinnosť vyhlásiť vôľu spôsobom uvedeným vo výroku (t. j. povinnosť uzatvoriť kúpnu zmluvu identifikovanú vo výroku), je rozsudkom ukladajúcim vyhlásenie vôle podľa § 161 ods. 3 O. s. p. Najvyšší súd v odôvodnení tohto rozsudku konštatoval, že „... podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy SR výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou. Požiadavka na ústavne konformný výklad zákonov priamo ovplyvňuje zisťovanie obsahu jednotlivých zákonných ustanovení z dikcie a ich aplikáciu na daný skutkový stav a zabezpečuje, že výklad normatívnych ustanovení zákona nevedie k absurdným záverom, alebo záverom v rozpore s ústavnými princípmi.

Podľa § 161 ods. 2 O.s.p. ak nie je v rozsudku uložená povinnosť na plnenie, je rozsudok vykonateľný, len čo nadobudol právoplatnosť.

Podľa § 161 ods. 3 O. s. p. právoplatné rozsudky ukladajúce vyhlásenie vôle nahrádzujú toto vyhlásenie.

Odvolaací súd poukazuje na dikciu ustanovenia § 161 ods. 3 O. s. p., kde je rozsudok identifikovaný slovným spojením „ukladajúci vyhlásenie vôle“ a nie „nahradzujúci vyhlásenie vôle.“ Výrok rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 1 Co 241/2003, ukladá Hornonitrianskym baniam Prievidza, a. s, povinnosť vyhlásiť vôľu spôsobom uvedeným, vo výroku, t. j. uzavretím kúpnej zmluvy identifikovanej vo výroku. Keďže povinný -Hornonitrianske bane Prievidza, a. s. do právoplatnosti rozsudku tak neurobil, právoplatnosťou rozsudku došlo v zmysle § 161 ods. 3 O. s. p. k nahradeniu vôle s obsahom, ktorý je uvedený vo výroku rozsudku...“

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa vo svetle vyššie uvedeného nemohol stotožniť s názorom súdu prvého stupňa v tom, že správa katastra nepostupovala správne a v súlade so zákonom, keď povolila vklad vlastníckeho práva titulom dohody, v ktorej absentoval podpis žalobcu.

K argumentácii súdu prvého stupňa, že správa katastra mala vykonať len záznam na základe rozsudku Okresného súdu Komárno podľa § 34 ods. 1 katastrálneho zákona, ktorý je podľa jeho názoru rozhodnutím štátneho orgánu, odvolací súd poukazuje na názor vyslovený v proteste prokurátora Pd 108/10-5 zo dňa 14.2.2011 v právnej veci totožných účastníkov konania, pri rovnakom skutkovom základe (odlišnosť spočívala len v iných pozemkoch nachádzajúcich sa k.ú. [redacted]), s ktorým sa stotožňuje, že: „...rozsudok Okresného súdu v Komárne sp. zn. 8C159/06-552 zo dňa 4.2.2009 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 25Co/75/2009-807 zo dňa 17.3.2010 - nie sú listinami, ktoré sú predmetom zápisu do katastra nehnuteľností záznamom, nakoľko tieto rozhodnutia neurčujú vlastnícke právo žiadneho subjektu k dotknutým nehnuteľnostiam, ale štátnemu podniku Lesy SR Banská Bystrica ukladajú povinnosť vydať dotknuté pozemky...“

V tomto prípade bol krajským súdom navrhovaný postup aplikovaný, no následne bol jeho výsledok - záznam sp. zn. Z 1632/10, Z 1681/10 zapísaný pod položkou výkazu zmien 186/10 dňa 16.6.2010 - zrušený ako nezákonný.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na záver poukazuje na účel okruhu reštitučných predpisov a tým je vo všeobecnosti odstránenie alebo aspoň zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči postihnutým osobám v období neslobody zo strany štátu. Poškodenou bola v predmetnej právnej veci cirkev, ktorá postupovala v súlade s ustanoveniami reštitučného zákona a vyzvala žalobcu ako povinnú

osobu (§ 4 a § 5 ods. 1 a 2 reštitučného zákona) k vydaniu odňatých nehnuteľností, ktorý jej výzvu ignoroval, následne sa obrátila na Okresný súd Komárno i Krajský súd v Nitre (§ 5 ods. 3 reštitučného zákona), ktorý jej právoplatným rozsudkom dali za pravdu a uložili žalobcovi povinnosť, ktorú tento opätovne nerešpektoval. Nakoľko vykonanie záznamu do katastra nehnuteľností titulom civilných rozsudkov v súvislosti s inými pozemkami, ktorých navrátenia sa cirkev domáhala, bolo na základe protestu prokurátora zrušené ako nezákonné s tým, že tieto rozsudky uložili povinnosť vydať nehnuteľnosti, no neurčovali vlastnícke právo k nim, neostávalo cirkvi ani v predmetnej veci žiadne iné riešenie, ako sa domáhať svojich práv, len to, ktoré zvolila, ktoré následne aplikovala správa katastra a ktoré je aj podľa názoru odvolacieho súdu vzhľadom na vyššie uvedené súladné so zákonom aj s judikatúrou.»

Záver najvyššieho súdu je teda možné zhrnúť tak, že rozsudok súdu v občianskoprávnom konaní, ktorým bola žalobcovi (v právnom postavení povinnej osoby v reštitučnom konaní) uložená povinnosť vydať nehnuteľnosti a navrátiť vlastníctvo k nim osobe oprávnenej v reštitučnom konaní, je v zmysle § 161 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku rozsudkom ukladajúcim povinnosť vyhlásiť vôľu spôsobom identifikovaným vo výroku rozsudku. Ak žalobca uvedenú povinnosť nerešpektuje a dohodu o vydaní nehnuteľných vecí s oprávneným neuzavrie napriek tomu, že táto dohoda obsahuje všetky zákonom predpísané náležitosti a žalovaný ani iným spôsobom nesplní jemu uloženú povinnosť, nastane *ex lege* zákonná fikcia, v zmysle ktorej právoplatný rozsudok súdu v občianskoprávnom konaní ukladajúci žalobcovi povinnosť prejaviť svoju vôľu (teda vydať nehnuteľnosti) nahradí vôľu povinnej osoby (žalobcu).

Ústavný súd konštatuje, že uvedený záver najvyššieho súdu je v súlade s jeho skoršou judikatúrou, ktorá sa týka danej problematiky (pozri rozsudok sp. zn. 3 SžoKS 16/2006 zo 7. septembra 2006 a rozsudok sp. zn. 1 Sžr 147/2013 z 23. septembra 2014). K obdobným záverom v súvislosti s výkladom a aplikáciou § 161 ods. 3 zákona č. 99/1963 Sb. Občiansky soudní řád dospel aj Najvyšší súd Českej republiky (pozri napríklad uznesenie sp. zn. 22 Cdo 812/2000 z 9. januára 2002 a uznesenie sp. zn. 30 Cdo 2541/2006 z 10. apríla 2007). Napokon uvedený záver aproboval už aj ústavný súd vo svojom uznesení sp. zn. III. ÚS 377/2015 z 18. augusta 2015. Opačný záver by totiž, tak

ako na to správne poukázal najvyšší súd, mohol viesť k čiastočnému negovaniu účelu reštitučného zákonodarstva, ktorým je vo všeobecnosti odstránenie alebo aspoň zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v období neslobody zo strany štátu.

Na základe citovaného ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa v napadnutom rozsudku zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal s relevantnými námietkami sťažovateľa vo vzťahu k nepodpísaniu dohody o vydaní nehnuteľnosti i vo vzťahu k povoleniu vkladu vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam, s ktorými sa nestotožnil, a preto rozsudok krajského súdu sp. zn. 26 S 39/2012 z 2. mája 2013 zmenil tak, že žalobu sťažovateľa zamietol. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za zjavne neodôvodnený a ani za arbitrárny, t. j. taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch, ktoré nemajú oporu v zákone, resp. popierajú podstatu, zmysel a účel v napadnutom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K námietke nevysporiadania sa so všetkými skutočnosťami uvádzanými sťažovateľom v jeho žalobe ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou uvádza, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka konania na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti neprichádzalo už do úvahy rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa uplatnených v petite sťažnosti (zrušenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. februára 2017